

UDC | УДК : 167.7:303.094.5:002.2=(477)=161.2

Анотація: Розвиток інноваційної діяльності в Україні – економічної діяльності заснованої на використанні якісно нових знань як основи інформаційних ресурсів, які мають стати основою високотехнологічних виробництв і ляжуть в основу нематеріальних активів, можливий лише у разі розуміння соціальною та політичною елітою України її значення.

Удосконалення оціночної діяльності можливе лише за умови адекватного умовам розвитку понятійно-категоріального апарату зазначеної сфери (відображає сутність явища) шляхом його закріплення у базових нормативно-правових актах (розкривають основні змістовні характеристики явища) та однорідного застосування на практиці.

Останнє визначає основні напрями розробки та покращення оціночної діяльності інформаційних масивів в Україні.

Ключові слова: інформація; інформаційні ресурси; інноваційна діяльність; нормативно-правове регулювання.

THE THEORETICAL AND APPLIED ASSESSMENT PRINCIPLES OF INFORMATION AT THIS TIME

HORDIENKO, S.

*Doctor of Legal Sciences, docent,
National Technical University of Ukraine
"Kyiv Polytechnic Institute"*

Abstract

The development of innovative activities in Ukraine is closely related to the information theory, theoretical and applied problems of information law, information security and the protection of intellectual property by legal and operational measures. Its essence is the economic activities based on the use of qualitatively new knowledge that is the foundation of information resources; latter is the basis of high-tech industries all over the world and forms the core of intangible assets, which sometimes are greater by order of magnitude than the material ones. Such a development scenario in Ukraine is possible only when the state social and political elite would realize the priority of innovation.

For using an international experience in the national legislation, it is necessary to understand the provisions of theory of new information origin and brand new knowledge – innovations, their implements and safety.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

С. Г. ГОРДІЄНКО

*доктор юридичних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»*

✉ зв'язок з автором: **gordienko19591959@mail.ru**

Попередні дослідження автора у галузі теорії інформації, теоретико-прикладних проблем інформаційного права, інформаційної безпеки та захисту інтелектуальної власності (ІВ) правовими і оперативними заходами, дали йому підстави до певних припущень, які ми в подальшому спробуємо обґрунтувати з позицій сьогодення:

- фундаментальні питання загальної теорії визначених проблем є практично невідпрацьованими. Причиною є ігнорування розробниками реальних і потенційних можливостей системного методу, який окремими відомими вченими чомусь іменується як «системний підхід». При дослідженні понятійно-категоріального апарату не використовується навіть потенціал теорії домовленості;
- практика застосування результатів досліджень зазначених питань вкрай різнобічна, а в Україні ще й у високому ступені залежить від реальних соціально-політичних та економіко-правових умов розвитку суспільства;
- нормативно-правове регулювання зазначених теоретико-прикладних проблем еkleктичне, натомість в протиположності їх кодифікації не застосовується;
- спроби застосування в Україні загальних норм міжнародного характеру стосовно освіти, інновацій, інтелектуальної власності, які визнані Україною як базові (Статут ООН з питань освіти, науки і культури; Керівництво Осло; Окінавська Хартія тощо) мають достатньо еkleктичний характер.

На нашу думку, до вказаного вище, а особливо до використання міжнародних документів, не застосовано положень

Maintenance, application and improvement of a new knowledge potential in economy is possible if it is estimated as highly liquid economic resource.

Accordingly, appraisal activities of information assets must receive the appropriate development.

This is possible only if conceptual and categorical framework of indicated field that is reflective of implication of events by consolidation in basic rules and regulations system for disclosure of main characteristics of events.

The latter determines the main directions of the elaboration and improvement of the three existing and in a certain way proven methods of valuation of data activities in Ukraine: investment, analogy and revenue which include almost two dozen methods often related to different methods.

Besides, the theory of market risks requires a particular meticulous study while using information resources.

Only in fulfillment of the specified requirements will be possible to consolidate science – based provisions codified in a number of legal acts and regulations of Ukraine that will be used in practice.

Keywords: information; knowledge; assets; resources; innovation activity; legal regulation.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЫЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ИНФОРМАЦИИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОСТИ

ГОРДИЕНКО С. Г.

*доктор юридических наук, доцент, доцент
кафедры информационного права и права
интеллектуальной собственности факультета
социологии и права национального технического
университета Украины «Киевский политехниче-
ский институт»*

Аннотация: Развитие инновационной деятельности в Украине – экономической деятельности основанной на использовании качественно новых знаний, как основы информационных ресурсов, которые должны стать основой высокотехнологичных производств и лягут в основу нематериальных активов, возможен лишь в случае понимания социальной и политической элитой Украины ее значения.

Совершенствование оценочной деятельности возможно только при условии адекватного условиям развития понятийно-категориального аппарата указанной сферы (отражает сущность явления) путем его закрепления в базовых нормативно-правовых

теорії виникнення нової інформації, якісно нових знань – інновацій, їх належності та безпеки:

- інформація описує всю діяльність будь-якого суспільства. Інформація є його «першоосною»;
- відсутня зрозуміла та нормативно визначена родо-видова класифікація інформації;
- інформаційне право є інтегративним правовим регулятором міжнародної та національної інформаційної діяльності;
- діяльність з аналізу та обробки інформації як феномен, складається з отримання нового знання «на побутовому» рівні (новаційна діяльність) та отримання якісно нового знання (інноваційна діяльність). Тобто інноваційна діяльність призводить до виникнення інтелектуальних продуктів (ресурсів);
- інтелектуальні ресурси завжди мають свого автора та власника, тобто на рівні права визнається інтелектуальна власність та визначається її право;
- реальна діяльність із забезпечення безпеки загальнодоступних та конфіденційних інформаційних ресурсів заключається в першу чергу з визначення їх матеріальної цінності. Адже загальноприйнята класифікація – повнота, своєчасність, достовірність, важливість та відносність, підміняє загальнозрозумілу оцінку соціально-політичним змістом і призводить до нерозуміння сутності більшості явищ дійсності і є одним з найбільших недоліків на практиці.

Підтвердженням цьому є слухання у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку».

Також застосування різними авторами так званих «підходів до оцінки ...», а не методик чи конкретних методів та способів оцінки різних інформаційних об'єктів, на наш погляд, допустиме на «побутовому рівні», однак визначення їх науковцям як елементів методологій, методологічних чи методичних платформ, або методів є вкрай ризикованим.

Однак зазначене не є принциповим для застосування на практиці адекватних методів для оцінки реальної вартості інформаційних об'єктів, частиною яких є об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ), які на відміну від інформаційних ресурсів визначені Цивільним Кодексом, окремими законами та описані не однією дисертацією та монографією.

На сучасний момент теорія та практика при оцінці ОІВ застосовує 3 методики: **затратну, аналогію та дохідну**.

Останні включають в себе практично два десятки методів, які часто-густо дослідники відносять то до однієї методики, то до

актах (раскрывают основные содержательные характеристики явления) и однородного применения на практике.

Последнее определяет основные направления разработки и совершенствования оценочной деятельности информационных массивов в Украине.

Ключевые слова: информация, знание, оценка, активы, ресурсы, инновационная деятельность, нормативно-правовое регулирование.

Open Access

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

іншої (фактичних затрат; планових затрат; вартості заміщення; відновлюваної вартості; коефіцієнтів; вартості заміщення; відбудовної вартості; вихідних витрат; відновлювальної вартості; порівняння продаж; експертних оцінок; економічного ефекту; роялті; дисконтування; капіталізації; за прибутком; комерційної значущості тощо). Це також утруднює оцінку інформаційних ресурсів.

Аналіз досліджень та практики з оціночної діяльності показує, що остання практично у всьому залежить від майстерності оцінювача, що є на нашу думку головним її недоліком. Тобто, у даному випадку суб'єктивність оцінки на відміну від об'єктивності оціночних методик і методів є визначальною!

Очевидно, що останній фактор є визначальним того, що в сучасних умовах оцінкою інформаційних ресурсів займаються лише одиниці ентузіастів, які виходять з вкрай специфічних умов створення інформаційних об'єктів. Однак і вони визнають практичну неможливість адекватного вирішення проблем оцінки інформаційних масивів.

Це дає підстави до висновку, що зазначена проблема на рівні теорії та практики не вирішена не тільки в Україні, де вона знаходиться в зародковому стані, а й у світі в цілому.

А тепер спробуємо це обґрунтувати.

27 березня 2014 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 1170-VII зроблена реальна спроба систематизувати суспільні відносини в інформаційній сфері шляхом внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства, Кримінального і Цивільного кодексів та 52 Законів України [1].

Очевидно, що соціально-політична обстановка сприяла активізації діяльності депутатського корпусу в напрямі удосконалення інформаційних відносин в Україні.

Так, 18 червня 2014 року учасники парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні відзначили, що в Україні закладено правові засади побудови інформаційного суспільства [2], а відновлені парламентські слухання «Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку», які відбулися 20 жовтня 2014 року визначають реальні кроки влади з удосконалення охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності, як похідних інформаційної безпеки [3].

Це твердження парламентарів базується на прийнятих в Україні законах «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про інформа-

цію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронний цифровий підпис», «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про державну таємницю», «Про науково-технічну інформацію», «Про телекомунікації», «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації» та інших нормативно-правових актах, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних ресурсів, захисту інформації та інтелектуальної власності, впровадження електронного документообігу тощо.

Однак, висновок депутатів на нашу думку є необґрунтованим і передчасним, так як змістовна частина вказаних законів «живе» сама по собі, тобто вказана правова база не кодифікована, а тому і не пристосована до вирішення практичних завдань сьогодення.

Підтвердженням цьому є те, що сучасне суспільство характеризується якісно новими тенденціями розвитку в інформаційній сфері, насамперед стрімким формуванням глобального інформаційного простору та глобальним інформаційним протиборством, виникненням принципово нових суспільних відносин за різноманітними напрямками інформаційної діяльності, зокрема, інформаційна діяльність у галузях освіти і науки, культури і мистецтва, в економічній, фінансовій, банківській, правоохоронній, законотворчій та інших сферах, які потребують всебічного дослідження і належного правового забезпечення. Поряд з цим, важливою складовою інформаційної сфери залишається інформаційна інфраструктура, розвиток якої є складним і наукоємним процесом.

Останнє твердження особливо яскраво продемонстроване цифрами постанови Верховної Ради України стосовно забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави: ... Питома вага загального обсягу витрат на науково-технічну сферу в Україні у 2013 році становила 0,77 відсотка ВВП, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,33 відсотка ВВП. Водночас у 2012 році середній рівень обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС у ВВП становив 2,06

відсотка. Більшою частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,55 відсотка, Швеції – 3,41 відсотка, Данії – 2,99 відсотка, Німеччині – 2,92 відсотка, Австрії – 2,84 відсотка, Словенії – 2,80 відсотка, Франції – 2,26 відсотка, Бельгії – 2,24 відсотка, Естонії – 2,18 відсотка та Нідерландах – 2,16 відсотка ... Зупинено реалізацію законів України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», стримується реалізація законів України «Про наукові парки» та «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» та Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки». Відсутній план заходів із запровадження Концепції розвитку національної інноваційної системи. Не виконуються положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо бюджетного фінансування науки на рівні 1,7 відсотка ВВП [4]...

Вкрай актуальною за цих умов, нами визначається проблема розробки дієвої інформаційної політики та системи забезпечення інформаційної безпеки України.

З метою забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні, враховуючи необхідність розвитку інформаційного законодавства, проведення кореляції з захисту та забезпечення основних прав, цінностей і соціально-економічних інтересів людини, суспільства і держави, побудови в умовах відкритого суспільства ефективної системи інформаційної безпеки України Верховній Раді України необхідно внести зміни до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», спрямовані на розвиток інформаційного суспільства, а Кабінету Міністрів України розробити проект такого Закону України, спрямований на розвиток інформаційного суспільства; розробити оновлену концепцію державної інформаційної політики України; підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України загальнодержавну програму розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2016–2020 роки; визначити пріоритетні напрями діяльності органів виконавчої влади з питань становлення і розвитку інформаційного

супільства в умовах інформаційної глобалізації та євроінтеграції України, а також т.зв. «інформаційної війни».

Учасники слухань з питань ІВ звертають увагу на незадовільний стан розвитку сфери інтелектуальної власності і до головних проблем організації і забезпечення функціонування системи охорони ІВ в Україні включають відсутність стратегії довгострокового розвитку ІВ в Україні; відсутність належної координації діяльності органів державного управління; недостатню ефективність діяльності структур, що забезпечують захист прав ІВ; недостатність сучасних технологій управління та технічного забезпечення в системі відомств з питань охорони ІВ, особливо щодо належного інформаційного забезпечення діяльності у цій сфері; нерозвиненість системи надання послуг у галузі охорони ІВ, що пов'язана із загальним станом інфраструктури цієї діяльності, особливо в регіонах; недостатність у держави коштів для розгортання надійної системи охорони ІВ, нерозвиненість недержавних форм регулювання цієї діяльності в Україні та **недоліки вартісної оцінки, обліку і статистики у сфері ІВ**.

Зокрема, одинадцять років поспіль закони України про охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності не приведені у відповідність з Цивільним кодексом України. Ніяких заходів з імплементації його положень до вказаних законів Державною службою інтелектуальної власності не вжито. Не вжито нею також належних заходів з приведення у відповідність з Цивільним кодексом та зазначеними законами нормативно-правових актів з набуття, державної реєстрації та реалізації прав інтелектуальної власності. Натомість на сьогодні на порядку денному стоїть вже питання щодо внесення змін до самого Цивільного кодексу, із метою гармонізації його положень із положеннями законодавства у сфері інтелектуальної власності, що мають імплементуватися в рамках виконання Угоди про Асоціацію України з ЄС.

На наше глибоке переконання, зазначене може бути виконане у визначені терміни лише за умови залучення до цього процесу висококваліфікованих фахівців з наступним закріпленням результатів у нормативно-правових актах.

Але без вирішення основної науково-прикладної проблеми цієї діяльності – визначення грошової вартості інформаційних ресурсів, масивів, баз чи об'єктів така робота приречена на провал. Адже без визначення ціни інформації неможливим уявляється система організації та діяльності із забезпечення її охорони та захисту.

За підрахунками американських фахівців, **втрата 20% інформації, що становить комерційну таємницю, веде до розорення фірми (організації) протягом місяця в 60 випадках із 100** [5].

Тобто, чим вища ціна інформаційного об'єкта, тим пильніше його потрібно охороняти і навпаки – відсутність ціни на інформацію, тобто її загальноновідомість, відкритість та доступність, як правило не передбачає необхідності її захисту [6].

Про роль захисту інтелектуальної власності (інформації з грифами обмеження в доступі) в діяльності великих корпорацій свідчить і те, що компанія «Шелл» на придбання патентів щорічно витрачає майже 700 мільйонів доларів, «Ексон» на ці цілі витрачає понад 500 мільйонів доларів [7].

Проблеми й перспективи галузі інформаційної безпеки (ІБ) Росії в інтерв'ю Сnews озвучив Олександр Соколов, генеральний директор компанії «Елвіс-Плюс», зазначивши, що інформаційна безпека тісно пов'язана з ІТ-ринком. За його даними **у світовій практиці існують оцінки, згідно з якими бюджет ІБ становить від 10% до 15% від ІТ-бюджетів, а в деяких компаніях доходить 25%**, але це скоріше виключення. У російських компаніях цей показник перебуває на рівні 3%–7%. Більше практично не буває.

Якщо в організації чітко визначена вартість інформації, то проблем з бюджетом ІБ не виникає. Але на жаль, поки що це дуже рідке явище. Проте багато компаній стали замислюватися над питанням: «як оцінити інформацію» і позитивні приклади уже є. Більше того, з'являється інтерес із боку страхових компаній і навіть із боку асоціації оцінювачів до методики економічної оцінки інформації й оцінки розміру ризику від порушення правил безпеки відносно даної інформації [8].

Іншим способом захисту інформаційних ресурсів є надзвичайно висока початкова вартість інформаційного об'єкта. Так, АНТК «Антонов», який

розробив і продемонстрував транспортний літак АН-70, може особливо не турбуватися про схоронність за собою майнових прав на ноу-хау, тому що навіть володіння повним комплектом технічної документації не дозволить покупцеві (і, тим більше, викрадачеві) освоїти проведення й збут літаків під цією маркою за розумний (порядку 5-и років) строк [9].

Адекватною, на наш погляд, є точка зору Б. Гриньова, озвучена ним на Парламентських слуханнях на тему: «Обороздатність України у ХХІ столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання»: «Для того, щоб наука щось дала сьогодні, потрібно інвестувати вчора. Вдумайтесь, за останні 4 роки в країні не профінансовано жодної науково-дослідної роботи, спрямованої на розвиток бронетанкової техніки.

В Україні затверджено 6 пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, з яких 4 стосуються ВПК, в країні 30 головних розпорядників бюджетних коштів на науку, але немає цільової науково-технічної програми розвитку перспективних досліджень для цілей ВПК. Тому, що не існує органу, який мав би відповідати за координацію розвитку науки в цілому та її застосування для потреб країни, зокрема, або навіть насамперед, її обороноздатності. Отже, безумовно країна повинна мати відповідну цільову науково-технічну програму розвитку перспективних технологій подвійного призначення, сам факт відсутності якої в Україні сьогодні викликає подив» [10].

Тобто, викладене вище, дає нам підстави для практичної розробки наукової проблеми з визначення грошової вартості інформаційних масивів, чи точніше ресурсів узявши за основу методики оцінки нематеріальних активів (НМА), а точніше ОІВ як найбільш споріднених з інформаційними ресурсами.

Для нас принциповим є питання співвідношення об'єктів інтелектуальної власності та інформаційних ресурсів. Ми виходимо з наступних міркувань.

Інтелект людини, обробляючи емпіричні знання створює нові знання, а нові знання, визнані на державному чи міждержавному рівнях є інноваціями, які у подальшому за суттю є нематеріальними і матеріальними.

Нематеріальний інноваційний продукт визнаний на державному, міждержавному чи світовому рівні має автора і є інтелектуальним продуктом. Матеріалізований інноваційний продукт також може мати автора технології матеріалізації.

У залежності від фінансування (державне та недержавне) визначається – право власності на нематеріальний інноваційний продукт – інтелектуальну власність та матеріалізований інноваційний продукт – фізичну власність.

Тобто, для виникнення права інтелектуальної власності необхідні інформаційні ресурси, які шляхом обробки перетворюються у нові знання. Нові знання, визнані на державному, міждержавному, чи міжнародному рівнях (закріплені у відповідних авторських, патентних тощо документах) являються об'єктами інтелектуальної власності.

Додатковим підтвердженням важливості та складності обраної нами для вивчення проблематики є наступне.

Оцінка інтелектуальної власності й нематеріальних активів, в першу чергу, особливо важлива для підприємств високотехнологічних галузей та науки.

Зазвичай до НМА відносяться: об'єкти права інтелектуальної власності й прирівняні до них; права користування природними ресурсами; відкладені витрати; репутація фірми. Також на підприємстві, як правило, існують так звані інші нематеріальні активи – ліцензії на здійснення виду діяльності, на здійснення зовнішньоторговельних і операцій за квотою, на використання досвіду фахівців, права довірчого управління майном тощо.

Це є актуальним, в першу чергу для інноваційно-розвинених компаній, де обсяг матеріальних активів невеликий, а інтелектуальний потенціал високий. Особливу увагу на використання фактично нематеріальних активів варто звернути увагу науково-дослідним інститутам, конструкторським бюро, навчальним закладам, компаніям, що працюють на медіа-ринку, в ІТ-індустрії, консалтингу. Для зазначених компаній є характерним наявність великої кількості об'єктів патентного та авторського права, наукових розробок, патентоспроможних результатів досліджень, методик, програмного забезпечення, баз даних, «ноу-хау» та клієнтських контрактів.

Виняткове значення для бізнесу мають такі складові репутації компанії, як особисті навички та вміння працівників, наявність корпоративної культури, рівень освіти та кваліфікація персоналу [11], тобто людський капітал.

Традиційні погляди на бухгалтерський облік і звітність вимагають їх перегляду з урахуванням зростання ролі інтелектуального капіталу, як ключового чинника зростання вартості підприємства. Останнім часом різниця між балансовою та ринковою вартістю капіталу постійно збільшується за рахунок того, що в бухгалтерському обліку відповідно до діючих стандартів відображається лише незначна частина інтелектуального капіталу у вигляді нематеріальних активів.

По оцінкам експертів, зараз **на балансі українських підприємств частка ОІВ, у середньому, не перевищує 1%.** В статті «нематеріальні активи» бухгалтерських балансів більшості вітчизняних підприємств відображаються незначні суми (вартість ліцензій, комп'ютерних програм), або ставиться прочерк.

Процес визначення дійсної цінності ОІВ надзвичайно складний і зумовлюється цілим рядом факторів. Оцінюються насамперед права на даний об'єкт з точки зору, по-перше, територіального, по-друге часового (строкового) характеру, по-третє, існуючих реалій. Також кожен вид інтелектуальної продукції нематеріального характеру має власний зміст і форму, що дуже ускладнює ідентифікацію предмету оцінки.

Особливість ІВ у тому, що не буває однакових об'єктів та однакових умов їх реалізації, оцінка є суто цільовою і не може бути єдиного універсального методу.

Таким чином, перешкодою до активного використання активів інтелектуальної власності, є неможливість достовірного визначення їх вартості [12].

Враховуючи викладене вище стосовно перетворення інформації в інтелектуальний продукт, який має на відміну від інформаційних масивів, як правило, форму закріплення і межі складності визначення вартості інформаційних продуктів у порівнянні з об'єктами інтелектуальної власності зростає на невизначену величину. Однак, останнє завдання має бути безперечно вирішене, інакше

державу ждуть величезні матеріальні втрати від витоку інформації.

Отже, викладене вище дає підстави зазначити, що в сучасних умовах розвитку економіко-правових засад державності проблема оцінки нематеріальних активів є вкрай актуальною і важливою для розвитку високотехнологічного промислового виробництва.

Адже лише окремі підприємства та підприємці розуміються на можливостях підвищення статутного капіталу підприємств вартості за допомогою нематеріальних активів.

Інформаційні ресурси, за сучасних умов стали системоутворювальним фактором життя і діяльності суспільства й держави. Розвиток інформаційної сфери все більше впливає на політичну, економічну, соціокультурну, оборонну, інші складові розвитку суспільства й держави, забезпечення національної безпеки в сучасних умовах. Інформаційна сфера поступово стає вирішальним чинником розвитку окремо взятої країни та суспільства в цілому.

Будь-яку інформацію слід розглядати як дуже цінний і високоліквідний товар, який має свою вартість. Тобто, інформаційний продукт є однією з найважливіших складових економічного, тобто наукового та виробничого потенціалу країни.

На нашу думку є вкрай важливою та необхідною кодифікація, чи хоча б гармонізація законодавства України у інформаційній сфері. Але задля цього потрібно визначитися у принципах, термінології та напрямках удосконалення нормативно-правової бази. Адже наразі різного роду «конфіденційність» та «таємність» інформації визначається майже 20 законодавчими актами, що декларують різного роду конфіденційну інформацію та «таємниці», яких можна нарахувати аж **36 різновидів!!!**

Останнє дасть змогу організувати ефективну охорону та захист державних та недержавних секретів, що убезпечить наш, поки ще що досить високий науково-технологічний потенціал від втрат, а Україну від суттєвих матеріальних та моральних збитків.

Теоретико-прикладна проблема визначена у вступі, часто-густо не може бути вирішена на теоретичному рівні з-за невизначеності понятійно-

категоріального апарату, який застосовується у поодиноких нормативно-правових актах з врегулювання визначення цінової вартості нематеріальних ресурсів.

Як нами вважається, основною причиною вказаного є нерозробленість на науковому рівні саме даного питання з-за відсутності політичної волі промисловців і підприємців, а відповідно і наявності для цих цілей матеріальних ресурсів у науковців. Адже держані замовлення на наукову продукцію лежать в матеріальній площині.

Інноваційна діяльність є основою створення інтелектуальних продуктів, на які у подальшому поширюється право власності. Тобто, інтелект створює нове знання, нове знання визнане на державному чи міждержавному рівнях є інноваціями, які у подальшому за суттю є нематеріальними і матеріальними (*нематеріальний інноваційний продукт – основою є інновації «на державному, міждержавному чи світовому рівні» та має автора; матеріалізований інноваційний продукт, який також має свого автора*).

Надалі в залежності від фінансування (державне та недержавне) визначається – право власності на нематеріальний інноваційний продукт – інтелектуальну власність та матеріалізований інноваційний продукт – фізичну власність.

Для визначення реальної, адекватної ціни інформаційного ресурсу доцільно дотримуватися ряду правил, серед яких ми пропонуємо наступні.

В першу чергу слід формально виокремити інформаційний ресурс і надалі, на підставі якісних та кількісних показників класифікувати:

- за сферами обертання: політична; економічна; соціальна; воєнна; екологічна; науково-технологічна; інформаційна та інші сфери; промисловість; сільське господарство; духовна сфера; наукова сфера; науково-виробнича сфера; нетрадиційна сфера;
- за видом доступності: відкрита інформація; конфіденційна: інформація з обмеженим доступом; таємна (для службового користування, таємна, цілком таємна, особливої важливості);
- за правом власності: власність особи; недержавна власність; державна власність; власність фізичної, або юридичної особи;

- за типом прав на інформацію: майнові права; немайнові права; виключні права.

Більш прийнятною і зрозумілою може бути наступна класифікація інформаційних ресурсів.

Інформація про особисте та сімейне життя громадян: персональні дані, таємниця сповіді, листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (режим охорони та обмежень визначається суто законодавством і стосується будь-якої людини, незалежно від громадського, політичного чи економічного статусу).

Інформація, що знаходиться у державній власності (створена за її кошти): відкрита інформація; інформація з обмеженим доступом (конфіденційна) – державна таємниця, комерційна таємниця (банківська таємниця, адвокатська, страхування, ділова, виробнича, службова, лікарська таємниця, ноу-хау, інформація в автоматизованих системах, нерозкрита інформація);

Інформація, що є недержавною власністю (передана державою у недержавну власність, створена за кошти власника, роботодавця): кошти): відкрита інформація; інформація з обмеженим доступом (конфіденційна) – комерційна таємниця (банківська таємниця, адвокатська, страхування, ділова, виробнича, службова, лікарська таємниця, ноу-хау, інформація в автоматизованих системах, нерозкрита інформація) [13].

Наступним кроком в оцінчій діяльності буде вибір адекватних умовам методик та методів оцінки інформаційних ресурсів (знання, нове знання, інтелектуальний продукт, інтелектуальна власність).

На наш погляд, найбільш адекватним до реалій результатом оцінки інформаційних ресурсів загалом може бути визнане лише інтегративне значення ціни за витратною і дохідною методиками з обов'язковим урахуванням досвіду та кваліфікації експертів.

Відповідно до методик мають бути використаними апробовані практикою, чи теоретично обґрунтовані методи відповідно до певних інформаційних об'єктів.

Для цього слід мати повний перелік необхідних для оцінки документів, які визначені практикою:

- документи, що підтверджують право власності;
- відомості про платежі, що підтверджують реєстрацію права власності;
- витрати, пов'язані із процедурою визначення права власності;
- балансова вартість об'єкта;
- дата постановки на баланс і зміни балансової вартості за роками;
- інформація про валовий дохід, прибуток і рентабельність підприємства за період використання інформаційного ресурсу;
- інформація, у яких країнах, крім України зареєстрований і використовується ресурс;
- відомості про виробництво й продажі об'єктів, зроблених з використанням оцінюваного об'єкта (фінансові показники, споживачі, конкуренти, територія продажів);
- бізнес-плани розвитку підприємства;
- маркетингові дослідження ринку;
- ризикові показники використання інформаційних ресурсів у часі та на певних територіях.

Як нам вбачається, викладені у вступі припущення автора стосовно неефективності та неадекват-

ності оціночної діяльності нематеріальних інформаційних ресурсів є обґрунтованими.

Тому діяльність із забезпечення безпеки загальнодоступних та конфіденційних інформаційних ресурсів повинна починатися в першу чергу з визначення саме їх матеріальної цінності.

Однак останнє, є одним з найбільших недоліків на практиці, чому сприяє нерозуміння різниці у термінології, що використовується (підходи, методики, способи, методи, прийоми, заходи тощо) при виборі «обсягових» і «якісних» характеристик кількості способів та прийомів оціночної діяльності.

Для удосконалення оцінки інформаційних масивів потребує наукового обґрунтування класифікація економічних методів оцінки за різними методиками, які застосовуються до оцінювання конкретно-визначених інформаційних об'єктів. Також, особливо прискіпливого опрацювання потребує теорія ринкових ризиків при застосуванні інформаційних ресурсів.

Лише за виконання зазначених умов стане можливим закріплення науково-обґрунтованих положень у низці кодифікованих нормативно-правових актів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 27 березня 2014 року № 1170-VII.
2. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 3 липня 2014 року № 1565-VII.
3. Проект рекомендацій комітетських слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=61862&cat_id=61640
4. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 16, ст. 117).
5. Сафаралиев Г. К., Бердашкевич А. П. Анализ правовой концепции режима коммерческой тайны / Г. К. Сафаралиев, А. П. Бердашкевич // АКДИ Экономика и жизнь. – М., 2004.
6. 12 самых громких случаев ИТ-воровства в России [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.security.ukrnet.net/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=592>
7. А у вас есть «ноу-хау»? Если у вас нет секрета, Его не раскроет сосед... [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.uatm.com.ua/show_art.php?who=112
8. Соколов А.: Информационная безопасность нужна, если известна цена информации [Електронний ресурс] / А. Соколов. – Режим доступа : <http://www.cnews.ru/reviews/free/security2005/int/elvis/>

9. Куцевич В. Л. Ну, и как у Вас насчет «НОУ-ХАУ»? [Електронний ресурс] / В. Л. Куцевич. – Режим доступа : <http://www.uatm.com.ua/arts.html?007>
10. Гриньов Б. Обороздатність України у ХХІ столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / Б. Гриньов. – Режим доступу : 23/07/2014. <http://dknii.gov.ua/?q=node/2047>
11. Павлюк Т. Інтелектуальна власність є одним із самих незадіяних ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / Т. Павлюк. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3530>
12. Уманців Г. В. Оцінка об'єктів інтелектуальної власності як передумова їх бухгалтерського відображення [Електронний ресурс] / Г. В. Уманців. – Режим доступу : http://tm-logos.com.ua/stattja_1.html
13. Захист інтелектуальної власності в Україні в сучасних умовах : курс лекцій. – К. : Поліграфічне підприємство «Гранма», 2011. – 480 с. – С. 418–419.